

تلشی درس پر مفهوم

دانلود گام به گام تمام دروس ✓

دانلود آزمون های قلم چی و گاج + پاسخنامه ✓

دانلود جزوه های آموزشی و شب امتحانی ✓

دانلود نمونه سوالات امتحانی ✓

مشاوره کنکور ✓

فیلم های انگیزشی ✓

Www.ToranjBook.Net

ToranjBook_Net

ToranjBook_Net

درس ۱۰: اشکانیان و ساسانیان

فعالیت ۱ صفحه ۹۲

با توجه به مطالب درس، توضیح دهید که تغییر پایتخت‌های اشکانی چه ارتباطی با رویدادها و تحولات سیاسی و نظامی داشته است؟ به دنبال تصرف مناطق بیشتر توسط اشکانیان و گسترش قلمرو این حکومت، پایتخت‌ها هم تغییر داده می‌شد تا شاهان ساسانی بتوانند تسلط بیشتری بر مناطق جدید تصرف شده داشته باشند. علاوه بر این جنگ اشکانیان با سلوکیان و کامل بیرون راندن آنها از ایران نزدیک به ۱۰۰ سال به طول انجامید و اختلافات مرزی و جنگ‌هایی با رم باعث شد پایتخت به تدریج از شرق و شمال شرق به غرب منتقل شود.

فعالیت ۲ صفحه ۹۳

با مقایسه نقشه‌های قلمرو هخامنشیان و اشکانیان، بگویید: محدوده جغرافیایی سلسله‌های مذکور چه تفاوت‌هایی دارند؟ قلمرو هخامنشیان در مقایسه با قلمرو اشکانیان بسیار گسترده‌تر بود و شامل مناطقی در آفریقا (مصر) و آسیای صغیر تا مرزهای یونان و از طرف غرب نیز افغانستان و بخش‌هایی از پاکستان کنونی را در بر می‌گرفت. مناطق بین‌النهرین، سوریه و فینیقیه نیز جزء این قلمرو بزرگ بود در حالی که قلمرو اشکانیان محدود به فلات ایران و قسمت‌هایی از بین‌النهرین شده و همچنین سوریه، مصر و فینیقیه نیز از قلمرو اشکانیان خارج بود.

فعالیت ۳ صفحه ۹۴

با راهنمایی دبیر محترم، درباره این موضوع که چرا از زمان هخامنشیان تا پایان دوره ساسانیان همواره پایتخت سیاسی ایران در سرزمین‌های بین‌النهرین قرار داشته است، با هم گفت‌وگو کنید. به دلیل پیشینه تمدنی درخشناد این منطقه و اینکه بسیاری از مسیرهای ارتباطی فلات ایران به سمت غرب آسیای صغیر، سوریه و شمال آفریقا از این منطقه می‌گذشت. همچنین مراکز بزرگ اقتصادی و بازارگانی و کشاورزی در شهرهایی مانند بابل وجود داشت.

فعالیت ۴ صفحه ۹۵

نقشه‌های قلمرو ساسانیان و هخامنشیان را با یکدیگر مقایسه کنید، و بگویید از نظر وسعت چه تفاوتی با هم دارند؟ قلمروهای هخامنشیان بسیار گسترده‌تر از ساسانیان بوده است تا جایی که دریای سرخ و دریای سیاه و مدیترانه هم جزئی از قلمرو هخامنشیان به شمار می‌رفت، اما قلمرو امپراتوری ساسانی از طرف غرب به بین‌النهرین می‌رسید و بخش‌های آسیای صغیر، سوریه و مصر را در بر نمی‌گرفت.

فعالیت ۵ صفحه ۹۷

الف- به نظر شما، مطالب سنگ‌نوشته شاپور یکم در نقش رستم چه اهمیت و ارزشی برای موّرخان و پژوهشگران دارد؟ بسیاری از اوضاع و احوال جنگ‌ها و نتایج، تا حدودی به تشکیلات اداری و مقام‌های مهم دوره هخامنشی پی می‌برند. همچنین در این کتیبه نام‌های خاصی آمده که در منابع دیگر یافت نمی‌شود. این سنگ‌نوشته منبع قدیمی برای مطالعه ساختمان زبان پهلوی و زبان پارتی است. محتوای آن هم حدود مرزهای ایران و پیروزی‌های ایران در برابر رومیان را بازگو می‌کند، از این رو منبعی برای شناخت واقعیت سیاسی و نظامی آن دوره است.

ب- محتوای این سنگ‌نوشته در کدام گروه از منابع تاریخی (دست اول یا دست دوم) طبقه‌بندی می‌شود؟ چرا؟
دست اول به دلیل اینکه از زبان کسانی است که در همان زمان بوده‌اند.

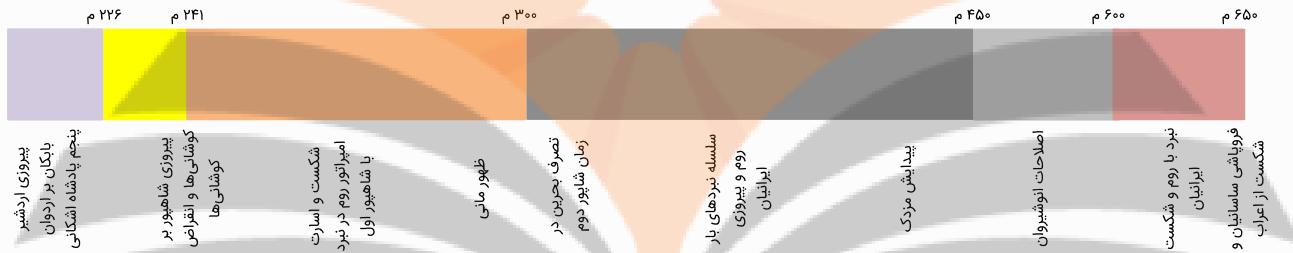
فعالیت ۶ - صفحه ۹۸

الف- با راهنمایی دبیر محترم و با توجه به مطالبی که در درس‌های ۹ و ۱۰ خوانده‌اید، درباره قدرت سیاسی- نظامی ایران در دوران ساسانیان در جهان آن روز، گفت‌وگو نمایید.

ایران در دوران ساسانیان، امپراتوری بزرگ غرب آسیا محسوب می‌شد که در مقابل نفوذ روم شرقی (بیزانس) به آسیا و ارمنستان ایستادگی می‌کرد. همچنین مانع نفوذ و ورود قبایل بیابانگرد از طرف شرق و شمال شرقی فلات ایران، به داخل ایران و غرب می‌شد. حکومت ساسانیان با در اختیار گرفتن بسیاری از حکومت‌های کوچک منطقه، یک امپراتوری بزرگ جهانی ایجاد کردند که عناصر و اجزای سیاسی و اجتماعی این مناطق، زیر تسلط یک حکومت مرکزی قدرتمند به هم پیوند می‌یافتد. ایران، کانونی برای انتقال و تبادل فرهنگ و تمدن از غرب به شرق و بالعکس شده بود.

ب- با استفاده از جدول شاهان ساسانی که دبیر محترم در اختیار شما قرار می‌دهد، نمودار خط زمان سلسله ساسانیان را رسم کنید.

پرسش‌های نمونه - صفحه ۹۸

۱- چه عواملی به بروز حرکت‌های استقلال طلبی در مناطق شرقی قلمرو سلوکیان کمک کرد؟

توجه عمده به مناطق غربی قلمروشان و رقابت و درگیری با حکومت بطموموسیان (از جانشیان اسکندر) در مصر، باعث عدم نظارت و سلطه کافی بر متصرفات شرقی شد. این مسئله سبب شد که به تدریج افراد یا خاندان‌هایی در نواحی شمال شرقی فلات ایران قدرت با به دست گیرند و به فکر استقلال از حکومت سلوکیان بیفتدند.

۲- موقعیت حکومت اشکانیان در دوران پادشاهی مهرداد یکم و مهرداد دوم را شرح دهید.

نخستین فرمانروای اشکانی، برای حفظ قلمرو خود، گاهی ناچار به اظهار اطلاعات از سلوکیان بودند، اما مهرداد یکم با تسلط بر مناطق وسیعی در سرتاسر ایران، قدرت و قلمرو حکومت اشکانی را به طور چشمگیری افزایش داد. در دوران فرمانروایی او، سلسله اشکانیان از یک حکومت محلی، در شرق فلات ایران به یک پادشاهی قدرتمند تبدیل شد. مهرداد دوم نیز از جمله پادشاهان لایق و با تدبیر اشکانی بود. با فتوحاتی که مهرداد دوم انجام داد، وسعت قلمرو اشکانیان به نهایت خود رسید و پایه‌های قدرت و سلطنت آنان استوار گردید. در روزگار مهرداد دوم، سفیرانی از سوی چین به ایران آمدند و در پی این سفارتها بود که روابط تجاری میان دو کشور با تکمیل جاده ابریشم توسعه پیدا کرد. در دوران همین پادشاه بود که اشکانیان تا رود فرات پیش رفتند و با امپراطوری روم همسایه شدند.

۳- دلایل بروز جنگ‌های بی در بی میان امپراتوری روم و ایران را در دوران اشکانی و ساسانی بررسی نمایید.

رقابت‌های سیاسی، اقتصادی و نظامی امپراتوری روم با حکومت‌های اشکانی و ساسانی. مثلاً امپراتوری روم سعی می‌کرد بر راه بازرگانی ابریشم به صورت مستقیم و با حذف حکومت‌های اشکانی و ساسانی مسلط شود. از دلایل دیگر، تلاش رومی‌ها برای نفوذ سیاسی و نظامی به ویژه مذهبی در ارمنستان و گرجستان بود. این مناطق تحت نفوذ ایران بودند. اهداف توسعه طبلانه رومی‌ها در بین النهرين نیز اختلافات را افزایش می‌داد. امپراتوری روم سعی می‌کرد با تبلیغ مسیحیت در قلمرو ایران، بین ایرانیان جای پایی باز کند. حتی رومی‌ها با دشمنان شرقی ایران، مانند ترکان هیاطله ارتباط برقرار کردند تا به کمک هم سپاه ایرانی را شکست دهند.

۴- حکومت ساسانی در اواخر دوران خود با چه مسائل و مشکلات داخلی مواجه بود؟

بی‌ثباتی وضعیت سیاسی و قتل افراد خاندان ساسانی، شورش مکرر فرماندها و دخالت آنان در کشمکش‌های سیاسی، نارضایتی توده مردم به دلیل انواع تعیین‌ها و نابرابری‌ها در جامعه، کاهش توان اقتصادی حکومت ساسانی به سبب تغییان رودخانه‌های دجله و فرات، انگیزه و روحیه قوای اعراب مسلمان، هجوم مکرر قبایل بیابانگرد به سرزمین ایران که در اواخر حکومت ساسانی افزایش یافت.

درس ۱۱: آیین کشور داری

فعالیت ۱ صفحه ۹۹

- (الف) درباره اهداف و انگیزه شاهان هخامنشی از طرح چنین ادعاهایی، با یکدیگر در کلاس گفت و گو کنید.
- پادشاهان هخامنشی خود را از قومی اصیل و برگزیده می‌دانستند و از مردم فرمانبرداری کامل می‌خواستند. پادشاه به این صورت مشروعيت حکومت خود را در بین مردم توجیه می‌کرد و از شورش‌های احتمالی مردم و خاندان‌های دیگر جلوگیری می‌کردند.
- (ب) تحقیق کنید که فره ایزدی یا فَرَّ کیانی در ایران باستان چه مفهومی داشته و ارتباط آن با ادعای اعطای مقام شاهی از سوی اهوره مزدا به شاهان هخامنشی، چه بوده است.
- فره ایزدی نیرویی مینویی و ایزدی است که می‌توان آن را پدیده‌ای خدایی دانست که از جانب اهورا مزدا به شخص پادشاه یا موبدان اهدا می‌شد. هر کس بدان دست می‌یافت از سروری و نیک بختی بهره‌مند می‌شد؛ به این صورت، پادشاه مقامی الهی پیدا می‌کرد و در نتیجه، عموم مردم وجود شخص پادشاه را به عنوان شخص اول کشور می‌پذیرفتند و از او اطاعت محض می‌کردند.

فعالیت ۲ صفحه ۱۰۱

با یکدیگر همکری کنید و پاسخ دهید:

- (الف) چرا در دوران هخامنشیان مأموران اداره بازرگانی و نظارت، به عنوان «چشم و گوش شاه» شناخته می‌شدند؟
- زیرا می‌بایست همه اخبار مربوط به امور کشوری و محلی مناطق مختلف را به گوش شاه می‌رسانند، شاه را در جهت نظارت بر کل کشور باری می‌کرند و هیچ نکته‌ای را فروگذار نمی‌کرند. این مسئولیت معمولاً بر عهده یکی از خویشاوندان نزدیک شاه و یا یکی از درباریان مورد اعتماد و وفادار به او قرار می‌گرفت. مسئول بازرگانی و مأموران تحت فرمانش، به طور مستقیم به بخش‌های مختلف قلمرو سر می‌کشیدند تا اطمینان پیدا کنند که صاحب منصبان حکومتی وظایف خود را به درستی انجام می‌دهند و اوضاع کشور به سامان است.
- (ب) در زمان کنونی چه نهادها یا وزارتخانه‌هایی، تقریباً همان وظایفی را انجام می‌دهند که در آن زمان، مأموران برید انجام می‌دادند؟ وزارت اطلاعات- بازرگانی- شهرداری- راه و شهرسازی- پست و مخابرات

فعالیت ۳ صفحه ۱۰۲

- با توجه به شیوه حکومت اشکانیان، دلیل بیاورید که چرا تشکیلات اداری (دیوان سalarی) در دوران آنان، به گستردگی تشکیلات اداری دوران هخامنشیان و ساسانیان نبود؟
- زیرا حکومت اشکانیان مانند حکومت‌های هخامنشی یا ساسانی، حکومتی متمرکز نبود تا همه امور در جای مشخص و توسط افراد برگزیده اداره شوند، در این نوع حکومت (ملوک طوایفی) مناطق مختلف دارای اختیارات و نوعی استقلال داخلی بودند و فقط در موقع ضروری به کمک پادشاه می‌آمدند.

فعالیت ۴ صفحه ۱۰۳

- با راهنمایی دبیر خود، سه مورد دیگر از نقش برجسته‌های دوران ساسانی با موضوع دریافت تاج و حلقة شاهی از اهوره مزدا را جست و جو کنید و تصویر آنها را در کلاس نمایش دهید.
- سنگ نگاره بهرام دوم در نقش رستم- سنگ نگاره آناهیتا و نرسی در فارس- مجموعه تاریخی طاق بستان در کرمانشاه

فعالیت ۵ صفحه ۱۰۵

- با راهنمایی دبیر خود، سنگ‌نوشته‌های داریوش یکم را بررسی نمایید و نکته‌های مربوط به عدالت و قضاؤت را از آنها استخراج و فهرست کنید.

لزوم راستگویی و مهربانی در عدالت و قضاؤت- لزوم اطاعت و همکاری با پادشاهی- نیک منشی و دوری از بیدادگری و...

پرسش‌های نمونه --- صفحه ۱۰۸

- ۱- منابع دست اوی را که در تدوین و تألیف این درس مورد استفاده قرار گرفته‌اند، از متن درس استخراج و فهرست نمایید.
- سنگ نوشته‌ها و لوح‌های هخامنشی- نامه‌های اداری هخامنشی- کتب مادیان هزار دستان- نوشته‌های مورخان یونانی عهد باستان نیز حاوی اطلاعات ارزشمندی درخصوص نظام حکومتی و تشکیلات اداری آن دوران است.
- ۲- نقش داریوش بزرگ را در طراحی و ساماندهی نظام اداری- سیاسی هخامنشیان، ارزیابی و تحلیل کنید.
- ادعای پادشاهان هخامنشی به اینکه پادشاهی آنان به خواست اهورا مزدا است به حکومت آنان جنبه دینی می‌داد و مردم را تشویق و ترغیب می‌کرد که از آنان فرمانبری کنند. یک گروه مشورتی شامل بلند پایگان سیاسی، نظامی، اداری و احتمالاً مذهبی و حقوقی در کنار پادشاه حضور داشتند که وی درباره مسائل مهم حکومتی به ویژه جنگ و صلح با آنان مشورت می‌کرد. در زمان داریوش اول، حکومت هخامنشی به نهایت گسترش خود رسید و این پادشاه هوشمند و لایق به عنوان بنیان گذار و طراح اصلی نظام سیاسی- اداری حکومت هخامنشیان شناخته می‌شود. نظام سیاسی- اداری به دو بخش تشکیلات اداری مرکزی و تشکیلات استانی یا ساتراپی تقسیم می‌شد. تشکیلات اداری مرکزی در درون دربار هخامنشی در پایتخت، ساماندهی شده بود و اجزای اصلی آن را خزانه شاهی، انبار شاهی و دیوان شاهی تشکیل می‌دادند. دیوان شاهی وظیفه مهم نگارش، تنظیم، ثبت و نگهداری نامه‌ها، اسناد و نوشته‌های دولتی را بر عهده داشت. این نظام تا پایان دوره هخامنشیان برقرار ماند و موجب وحدت بیشتر قلمرو هخامنشیان شد.
- ۳- تفاوت شیوه‌های حکومت هخامنشیان و اشکانیان را به لحاظ تمرکز و یا عدم تمرکز قدرت، به طور مستدل توضیح دهید.
- داریوش تشکیلات استانی یا ساتراپی و شیوه اداره آنها را نیز، از نو سامان داد و قواعد تازه‌ای را برای نظارت و تسلط بیشتر حکومت مرکزی به ساتراپ‌ها به وجود آورد. به هر حال نظام سیاسی- اداری که داریوش یکم ایجاد کرد، موجب وحدت بیشتر قلمرو هخامنشیان شد و حکومتی متتمرکز و نیرومند پدید آورد. حکومت اشکانی به شکل غیر متتمرکز اداره می‌شد و اداره برخی از سرزمین‌ها و مناطق کشور به صورت موروثی در اختیار پادشاهان کوچک و حاکمان محلی بود که تا حدودی در اداره قلمرو خویش استقلال داشتند. آنان دارای سپاهی بودند و حتی به نام خود سکه ضرب می‌کردند. آنان برای نشان دادن اطاعت و وفاداری خویش به حکومت اشکانی، با و خراج سالانه پرداخت می‌کردند و به هنگام جنگ سپاه خود را در اختیارشان می‌گذاشتند. شیوه غیر متتمرکز حکومت اشکانیان حکومت ملوک طوایفی نام داشت.
- ۴- مجلس‌های دوران اشکانیان چه نقشی در اداره امور کشور داشتند و اعضای آنها چه گروه‌هایی بودند؟
- در دوران اشکانی دو مجلس وجود داشت. در یکی از این مجالس، شاهزادگان، بزرگان درباری و نمایندگان هفت خاندان بزرگ؛ و در دیگری پیشوایان دینی یا مغان حضور می‌یافتند. اعضای این دو مجلس پادشاه اشکانی را در اداره کشور کمک می‌کردند و در تعیین جانشین پادشاه و تصمیم‌گیری برای جنگ و صلح نقش داشتند.
- ۵- علل و نتایج گسترش تشکیلات اداری (نظام دیوان سalarی) را در زمان ساسانیان توضیح دهید.
- پادشاهان ساسانی به منظور ایجاد تمرکز و افزایش دامنه نظارت و تسلط خود بر مناطق مختلف کشور، از یک سو سپاهی دائمی و نیرومند را تشکیل دادند و از سوی دیگر اقدام به توسعه و تقویت تشکیلات اداری (دیوان سalarی) منسجم و منظمی کردند. در نتیجه این اقدامات، از تعداد حکومت‌های موروثی محلی به طور محسوسی کاسته شد و مناطق مختلف کشور به ویژه نواحی جنوبی، مرکزی و غربی آن، تحت نظارت و سلطه مستقیم حکومت ساسانی قرار گرفت. تشکیلات اداری ساسانیان از اداره‌ها یا دیوان‌های مختلفی تشکیل شده بود که در رأس آنها، وزیر بزرگ قرار داشت که به او بزرگ فرمادار می‌گفتند. وزیر تحت نظارت مستقیم پادشاه کار می‌کرد و مجری فرامین او بود. زمانی که پادشاه در جنگ یا سفر بود، وزیر به عنوان جانشین او کشور را اداره می‌کرد. وزیر همچنین گاهی فرماندهی سپاه را نیز در جنگ بر عهده می‌گرفت.
- ۶- وضعیت قضاوت و دادرسی را در زمان هخامنشیان در چهار سطر خلاصه کنید.
- قضاوت به دو شکل رسمی و غیر رسمی انجام می‌گرفت. شکل غیر رسمی توسط ریش سفیدان و بزرگان خانواده‌ها و قبایل و قضاوت رسمی توسط روحانیون زرتشتی و قضاتی بود که از سوی شاه و یا حاکمان منصوب می‌شدند. در دوره هخامنشی ترکیبی از قوانین و شیوه‌های دادرسی اقوام ایرانی و نیز اقوام و ملیت‌های غیر ایرانی تابع امپراتوری هخامنشیان مبنای قضاوت بود. پادشاهان هخامنشی، ملل تابع خود را در تعیین از قوانین و آداب و رسوم خود آزاد می‌گذاشتند. در سنگ نوشته‌های دوره هخامنشی همواره به نکته‌ها و مطالبی درباره انصاف، عدالت، راستی و اجتناب از دروغ و بیداد به چشم می‌خورد.
- ۷- شباهت‌ها و تفاوت‌های سپاهیان اشکانی و ساسانی را از متن درس استخراج و فهرست نمایید.
- شباهت: هر دو حکومت بیشتر متنکی بر سواره نظام سنگین اسلحه دار در سپاهشان بودند. تفاوت: در دوره ساسانیان سواره نظام سبک اسلحه هم وجود داشت. از فیل‌ها هم در

درس ۱۲: جامعه و خانواده

فعالیت ۱ صفحه ۱۱۲

- (الف) نمودار هرم اجتماعی ایران را در دوران هخامنشیان و ساسانیان به دقت ملاحظه فرمایید و تفاوت‌ها و شبهات‌های آنها را بیان کنید.
- شباهت‌ها: در هر دو دوران شاه در رأس هرم بوده و توده مردم در پایین هرم قرار داشتند.
- تفاوت‌ها: در دوره هخامنشیان قدرت خاندان شاهی تمام و کمال بود ولی در دوره ساسانیان بین اشراف هم تقسیم بندی روی داد؛ بدین صورت که به دو دسته اشراف و نجایی درجه اول و اشراف و نجایی درجه دوم درآمدند.
- (ب) با توجه به مطالب درس ۱۱، صاحب منصبان عالی مرتبه دوران ساسانیان را ذکر نمایید.
- صاحب منصبان عالی رتبه دینی (شامل موبدان زرتشتی) و سیاسی و نظامی (شامل وزیران و فرماندهان ارتش)

فعالیت ۲ صفحه ۱۱۳

- (الف) به نظر شما چرا موبدان از نظام طبقاتی تبعیض‌آمیز دوره ساسانی حمایت می‌کردند؟
- زیرا در این گونه نظام، آنها جایگاه مسلطی در اداره کشور داشتند. به دنبال آن صاحب امتیازات اقتصادی و فرهنگی نیز بودند، در صورت فروپاشی این نظام، موقعیت و جایگاه برتر آنها پس از خانواده سلطنتی متزلزل می‌شد.
- (ب) دفاع موبدان از تبعیض‌ها و نابرابری‌های اجتماعی، چه تأثیری می‌توانست بر روابط مردم با آنان داشته باشد؟
- باعث افزایش نارضایتی و بی‌اعتمادی مردم به موبدان و رویگردانی از آیین زرتشتی و عدم پاییندی به حفظ منافع کلی نظام اجتماعی ساسانی. کما اینکه این مسئله در زمان حمله اعراب به ایران روی داد.

فعالیت ۳ صفحه ۱۱۶

- به چند گروه تقسیم شوید و با راهنمایی دبیر خود، درباره زمان برگزاری و آداب و رسوم جشن‌های زیر، تحقیق کنید و گزارش آن را به صورت روزنامه دیواری در کلاس ارائه نمایید.
- گاهنبارهای شش گانه:
- (۱) روز ۱۵ اردیبهشت ماه برای بزرگداشت آفرینش آسمان
  - (۲) روز ۳۰ شهریور ماه برای بزرگداشت آفرینش زمین
  - (۳) روز ۲۰ دی ماه برای بزرگداشت آفرینش جانوران
  - (۴) آخرین روز کبیسه سال، جشن آفرینش مردمان
  - (۵) مهرگان: از دهم مهر ماه شروع می‌شد و شش روز به طول می‌انجامید. ستایش خداوند و مهر و...
  - (۶) سده: در دهم بهمن بود، که آتش روشن می‌کردند و جشن همبستگی می‌گرفتند.

پرسش‌های نمونه صفحه ۱۱۷

- ۱- نظام اجتماعی جامعه نخستین آریایی چگونه بود؟ از قبیله‌های گوناگونی تشکیل می‌شدند که از نظر تبار و زبان، خویشاوند بودند و باورهای دینی مشترکی داشتند. این قبایل پس از استقرار در مناطق مختلف ایران، جامعه‌ای شبانی و روستایی را به وجود آوردند، اما همچنان پیوندهای قبیله‌ای خود را حفظ کردند. هر قبیله شامل تعدادی طایفه بود و به چندین خانواده بزرگ تقسیم می‌شد. در کنار این رده‌بندی قبیله‌ای، نوعی تقسیم بندی اجتماعی سه گانه بر پایه شغل و پیشه افراد نیز وجود داشت که میراث مشترک آریاییان هند و ایرانی به شمار می‌رفت. در این تقسیم‌بندی، افراد جامعه به سه قشر «روحانیان»، «جنگجویان» و «کشاورزان و شبانان» تقسیم شده بودند. وجود قشرهای سه گانه آریایی در آغاز معرف نوعی تقسیم کار و دسته بندی حرفه‌ای به شمار می‌رفت و به نظر نمی‌رسد که قشری به قشر دیگر برتری داشته باشد.

- ۲- در نظام اجتماعی جامعه ایرانی در دوره هخامنشیان، فتحات و تماسبات تشکیلات حکومتی، ناباری، احتماء، اقتصادی، میان گروه حاکم و مدد عادم، افراش،

فرماندهی ارتش و سایر مناصب مهم حکومتی منصوب گردیدند. آنان دارایی‌های هنگفتی کسب کردند و صاحب زمین‌های وسیعی شدند. به این ترتیب در زمان هخامنشیان طبقه‌ای از اشراف و بزرگان شکل گرفت که علاوه بر امتیازات ویژه اقتصادی، از مقام و منزلت اجتماعی بالاتری برخوردار بودند. در این دوره به دلیل اهمیت فتوحات نظامی، قشر جنگجویان نسبت به دو قشر دیگر، در جایگاه بالاتری قرار گرفت.

- ۳- جامعه ایران در دوره اشکانیان شامل چه گروه‌ها و قشرهایی بود؟

- گروه حاکم: شامل اعضای خاندان شاهی و دیگر خاندان‌های قدیمی و صاحب منصبان نظامی

- گروه توده مردم: شامل بازرگانان، کشاورزان، شبانان و صاحبان حرف و صنایع

- ۴- نظام اجتماعی ایران در دوره ساسانیان چه ویژگی‌هایی داشت؟

بر اصلت نسب و خون استوار بود، تحرك اجتماعی و رفتن از طبقه‌ای به طبقه دیگر ممنوع و یا بسیار دشوار بود.

به دلیل توسعه تشکیلات اداری و دیوانی قشر جدیدی به نام «دبیران» در این دوره به طبقه حاکم افروده شد. رسمیت یافتن دین زرتشتی باعث افزایش نفوذ و اختیارات موبدان شد.

- ۵- جنبش مزدک چه پیامدهایی در جامعه ساسانی بر جای گذاشت؟

این جنبش به شدت پایه‌های نظام طبقاتی ساسانی را متزلزل کرد و انوشهایان ساسانی را به اصلاحات اجتماعی و اقتصادی واداشت که نتیجه آن، کاهش قدرت و نفوذ اشراف و نجایی درجه اول و افزایش قدرت و نفوذ اشراف و نجایی درجه دوم شد.

درس ۱۳: اقتصاد و معیشت

فعالیت ۱ صفحه ۱۲۵

به چهار گروه تقسیم شوید و با راهنمایی دبیر خود، هر گروه درباره تأثیر و نقش یکی از عوامل زیر بر گسترش تجارت در دوره هخامنشیان گفت و گو و استدلال کنید:

۱) موقعیت جغرافیایی و وسعت قلمرو: به دلیل وسعت و همسایگی با قدرتمندانی چون روم باعث رونق و گسترش تجارت در دوره هخامنشیان شد.

۲) راه‌ها و وسائل حمل و نقل: جاده‌های شاهی و راه‌های دریایی به دلیل وجود دریاهای فراوان

۳) پول و اوزان: واحدهای پولی و وزنی وغیره موجب اثبات ارزش هرگونه جنس تجاری شد

۴) کشاورزی و صنعت: بر اثر گسترش راه‌ها و توسعه تجارت، کشت گونه‌های جدیدی از گیاهان و درختان در سراسر قلمرو پهناور و سلسله‌های ایران، معمول گردید و همچنین باعث رونق برقراری روابط سیاسی و تجاری هم شد

فعالیت ۲ صفحه ۱۲۷

با توجه به محتواهای این درس و درس‌های ۹ و ۱۰، چهار مورد از مخارج اساسی حکومت‌ها را در ایران باستان فهرست کنید. مخارج مربوط به سپاه- ساخت راه‌ها و پرستشگاه‌ها- بنایها و کاخ‌ها- هزینه‌های مربوط به جنگ‌ها.

پرسش‌های نمونه صفحه ۱۲۷

۱- عوامل مؤثر بر رونق و شکوفایی کشاورزی ایران را در عصر باستان فهرست کنید.

- تشویق مردم به امور کشاورزی توسط شاهان هخامنشی

- تخفیف‌های بسیار خوب مالیاتی

- احداث قنات و بند و سد بر روی رودها و حفر نهرهای انتقال آب در سرتاسر کشور.

- استفاده از تجربیات اقوام مختلف در کار کشاورزی

- آموزه‌های دینی زرتشتی که به کشت و کار تشویق می‌کرد.

۲- چرا حکومت‌ها در ایران باستان به راه‌ها و وسایل حمل و نقل اهمیت زیادی می‌دادند؟

(۱) از جهات سیاسی و نظامی و سرکوب شورش‌ها

(۲) نظارت بر قلمرو پهناور امپراتوری

(۳) خبر رسانی زود هنگام

(۴) از جهت اقتصادی، به خصوص رشد بازرگانی

(۵) انتقال اندیشه، فرهنگ و هنر و معماری

۳- سه مورد از اقدامات مهم داریوش اول هخامنشی را که بر وضعیت اقتصادی اثر گذاشت، فهرست کنید.

ضرب سکه‌هایی با وزن و عیار مشخص به نام دریک- تعیین واحدهای وزن و اندازه گیری مشخص- ساخت راه‌ها- یکپارچه ساختن سرزمین‌های ثروتمند و متمند

۴- به نظر شما چرا اشکانیان و ساسانیان مانع از روابط مستقیم تجاری میان روم با هند و چین می‌شدند؟

در زمان اشکانیان، ابریشم چین و ادویه هندوستان مشتریان زیادی در قلمرو روم داشت. بنابراین درآمد هنگفتی از حقوق گمرکی، عوارض حمل و نقل و راهداری، نصیب حکومت اشکانی می‌شد. امپراتوری روم، نخست در دوره اشکانی و سپس در عهد ساسانی، تلاش کرد که به طور مستقیم با هند و چین ارتباط تجاری برقرار نماید، اما اشکانیان و ساسانیان هوشمندانه مانع رومیان شدند.

۵- عوامل مؤثر بر وضعیت اقتصاد و معیشت مردم ایران را در دوران باستان شرح دهید.

عوامل سیاسی، مدیریتی و اقلیمی در این جریان نقش داشت. در دوران صلح و آرامش و کارданی پادشاهی لایق، هم رفاه در کشور برقرار بود و هم اقتصاد رونق داشت؛ اما در زمان شورش و نالمنی و هجوم دشمنان خارجی، اوضاع اقتصادی و معیشتی رو به رکود می‌رفت. عوامل طبیعی و اقلیمی مانند خشکسالی، سیل، طوفان و تخریب سدها و یا بیماری‌های طاعون و وبا نیز باعث افت تولید و شرایط بد معیشتی می‌شد.

درس ۱۴: دین و اعتقادات

فعالیت ۱ صفحه ۱۲۹

گزیده‌های زیر از سروده‌های زرتشت در کتاب اوستا را مطالعه کنید و پاسخ دهید که هریک از این گزیده‌ها ناظر بر کدام یک از اصول اعتقادی زرتشت است.

۱- «ای آفریننده بزرگ و دانا، از راه خرد و بینش و الهام، راز پدید آمدن آفرینش را از روز ازل به من بیاموزتا حقیقت را به مردم جهان آشکار سازم»

۲- «ای مردم، این حقیقت را به گوش هوش بشنوید و با اندیش های روشن و ژرف بینی آنها را بررسی کنید. هر مرد و زن، راه نیک و بد را شخصا برگزینید. پیش از فرا رسیدن روز واپسین همه به پا خیزید و در گسترش آیین راستی بکوشید»

۳- «کسی که به سوی راستی و پاکی روی آورد، جایگاهش سرای روشنایی یا بهشت خواهد بود، ولی شخص دروغگو و بدکار زمانی دراز، با شیون و افسوس در تیرگی به سر خواهد برد»

۱- نقش امشاسبان یا جاودانان یا مقدس برای یاری به اهورا مزدا در امر آفرینش و اداره امور جهان

۲- اشاره به مینوی نیک: پندار نیک، گفتار نیک و کردار نیک

۳- اشاره به اعتقاد به جهان آخرت و روز داوری اعمال افراد

فعالیت ۲ صفحه ۱۳۱

گزیده متن‌های زیر را به دقت مطالعه کنید و پس از همفکری با یکدیگر، به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.

متن ۱: گزیده‌ای از سنگ نوشته داریوش بزرگ در کاخ آپادانی شوش

«خدای بزرگ است اهور همزدا که این زمین را آفرید که مردم را آفرید که برای مردم شادی آفرید که داریوش را شاه کرد یک شاه از بسیاری....

... من اهور همزدا را پرستش می‌کنم، اهور همزدا مرد یاری داد.... آنچه من کردم همه را به خواست اهوره مزدا کردم.»

متن ۲: گزیده‌ای از سنگ نوشته اردشیر دوم هخامنشی در کاخ آپادانی همدان

«اردشیر شاه بزرگ، شاه شاهان، شاه کشورها، شاه در این زمین ... این کاخ را به خواست اهور همزدا، آناهیتا و میترا بنا کردم.»

اهم‌هم: هم‌زمان با آن‌ها، اردشیر دوم همدان را که بنا کرد، ام خیابان نگذشت و نگاه داشت.

«چنان که من می‌دانم ایرانیان این رسم‌ها را دارند؛ آنان برآوراشتن تندیس خدایان و پرستشگاهها و محراب‌ها را ناروا می‌دارند و کسانی را که چنین کنند، نادان می‌شمارند. زیرا چنان که من تصویر می‌کنم آنان همانند یونانیان خدایان را به گونه و سرشت مردمان نمی‌انگارند، بلکه همه گنبد آسمان را زئوس [هرودت، اهورا مزدا را همان زئوس پنداشتند] می‌نامند و بر فراز بلندترین قله کوهها [ابرا] او قربانی می‌گنند. آنان همچنین برای حورشید، ماه، زمین، آتش، آب و بادها بیژش (ستایش و نیایش می‌کنند).»

الف) شواهدی که دلالت بر زرتشتی بودن هخامنشیان می‌کنند، کدامند؟

اشاره به پرستش اهورا مزدا که در آیین زرتشتی به آن سفارش شده است و نیز آفرینش زمین و مردم نوسط او که در سنگ نوشته داریوش بزرگ در کاخ آپادانی شوش، سنگ نوشته اردشیر دوم هخامنشی در کاخ آپادانی همدان و تاریخ هرودت به آن اشاره شده است.

ب) هرودت به چه تفاوت‌هایی درباره باورهای ایرانیان عصر هخامنشیان با اعتقادات یونانیان باستان اشاره کرده است؟
یونانیان، خداوند را مانند سرشت انسان‌های می‌دانند و برای آنها تندیس و پرستشگاه و محراب می‌ساختند. اما ایرانیان، به این مورد اعتقاد نداشتند و بیشتر به یک خدا معتقد بودند و خورشید و ماه، زمین و آتش و بادها را ستایش می‌کردند.

پرسش‌های نمونه - صفحه ۱۳۵

۱- اعتقادات و سیاست دینی شاهان هخامنشی چگونه بود؟ شاهان هخامنشی به آزادی دین و عقيدة مردم خود پایبند بودند، مانند کورش که در فتح بابل به مردوک خدای بابلیان احترام گذاشت.

۲- سیاست دینی اشکانیان، چه آثار و نتایج فرهنگی و اجتماعی در پی داشت؟ باعث احساس امنیت و آرامش خاطر پیروان دیگر ادیان می‌شد، مثلاً یونانی‌ها، خدایان خود را آزادانه ستایش می‌کردند و یا یهودی‌ها، مسیحیان و بوداییان آزادانه به تبلیغ و فعالیت مشغول بودند و این، باعث همزیستی مسالمت آمیز اقوام و ادیان در ایران شد.

۳- آثار و پیامدهای سیاسی و دینی رسمیت یافتن دین زرتشتی در دوران ساسانی را بررسی کنید. با رسمیت یافتن دین زرتشتی و نیرومند شدن موبدان، برخی گروه‌های غیر زرتشتی، همچون مانویان و مسیحیان با مسائل و مشکلاتی روبرو شدند. مانویان تحت تعقیب قرار گرفتند و به مناطق مرزی گریختند. مسیحیان نیز مورد بدینی و تعقیب و آزار قرار گرفتند. در این دوره آتشکده‌های بسیاری در شهرها و روستاهای ایران ساخته شد. اوستا به زبان پهلوی ترجمه و شرح و تفسیرهایی بر آن نوشته شد.

۴- بررسی کنید که وجود آتشکده‌های سه گانه در دوران ساسانیان، با کدام یک از مباحث درس ۱۲ ارتباط دارد.
با توجه به تقسیم‌بندی اجتماعی سه گانه در اقوام آریایی، بر پایه شغل پیشة افراد نیز وجود داشت که میراث مشترک آریائیان هند و ایرانی به شمار می‌رفت. در این تقسیم‌بندی، افراد جامعه به سه قشر «روحانیان»، «جنگجویان» و «کشاورزان و شبانان» تقسیم شده بودند.

۵- تأثیر رقابت و دشمنی سیاسی میان امپراتوری‌های ساسانی و روم را بر وضعیت مسیحیان ایران شرح دهید.
به مسیحیان ایران به چشم جاسوس و پیرو روم نگاه می‌کردند، از این رو بسیاری از آنها مورد تعقیب و آزار قرار می‌گرفتند و فشار مالیاتی بر آنها بیشتر می‌شد.

درس ۱۵: زبان و آموزش

فعالیت ۱ - صفحه ۱۳۷

به نظر شما استفاده از زبان‌های ایلامی و بابلی در اسناد رسمی هخامنشیان، نشان دهنده کدام ویژگی حکومت هخامنشی است؟
نشانه جایگاه این زبان‌ها در هخامنشی است و حکومت هخامنشی حکومتی فرگیر محسوب می‌شد که از دستاوردهای تمدنی دیگر اقوام استفاده می‌کرد.

فعالیت ۲ - صفحه ۱۳۸

به نظر شما چه ارتباطی می‌تواند میان گسترش داستان‌های حماسی و پهلوانی با شرایط سیاسی- اجتماعی حاکم بر اوایل دوران حکومت اشکانیان، وجود داشته باشد؟ نشان از احساس بیگانگی مردم ایران نسبت به فرهنگ یونانی دوره سلوکی داشته و در اوایل حکومت اشکانی به عنوان وسیله‌ای برای گسترش قدرت خاندان‌های ایرانی از جمله اشکانی مورد بهره‌برداری قرار می‌گرفت.

فعالیت ۳ صفحه ۱۳۹

به نظر شما چرا زرتشتیان در اواخر عصر ساسانی و اوایل دوران اسلامی، به نگارش آثار دینی و ادبی خود روی آوردند؟
به خاطر ترس از فراموشی آموزه‌های دین زرتشت و نابودی این مذهب و همچنین رواج ادیان و آیین‌های دیگر در قلمرو حکومت ساسانیان
به خصوص مسیحیان و طعنه آنان به زرتشتیان برای نداشتن کتاب موبدان را واداشت تا به نوشتن آثار زرتشتی روی آورند.

فعالیت ۴ صفحه ۱۴۰

(الف) هر کدام از متن‌های شماره ۱، ۲ و ۳ به کدامیک از ابعاد تعلیم و تربیت اشاره می‌کنند؟

متن ۱: به ابعاد دینی، اخلاقی و اجتماعی اشاره شده است.

متن ۲: به ابعاد جسمانی و اخلاقی اشاره شده است.

متن ۳: تمامی ابعاد را در بر می‌گیرد.

(ب) با همفکری بگویید متن شماره ۳، با همفکری بگویید متن شماره ۳، شما را به یاد کدام یک از شعرهای مولانا می‌اندازد؟ دیوان غزلیات شمس را به کلاس بیاورید و آن شعر را بخوانید.

که چراغ غافل از احوال دل خویشتم
به کجا می‌روم؟ آخر ننمایی وطنم

روزها فکر من این است و همه شب سخن
از کجا آمدہام، آمدنم بهرچه بود

پرسش‌های نمونه صفحه ۱۴۲

- ۱- چهار مورد از مهمترین زبان‌های ایرانی دوران باستان را فهرست کنید و دلیل اهمیت هر یک از آنها را بیان کنید.
- ۲- زبان ایلامی به عنوان زبان نوشتاری دوره هخامنشی به کار می‌رفت.
- ۳- زبان پارتی یا پهلوی اشکانی زبان رسمی درباری حکومت اشکانیان و مناطق شمال و شمال شرق ایران بود.
- ۴- زبان فارسی میانه یا پهلوی ساسانی زبان رسمی و درباری حکومت ساسانیان بود.
- ۵- زبان اوستایی زبان دینی زرتشتیان بود.
- ۶- زبان ایرانی نو، زبانی که در دوران اسلامی به تدریج در مناطق مختلف ایران رواج یافت.
- ۷- به نظر شما چرا آثار ادبی مکتوبی از دوران هخامنشیان و اشکانیان بر جا نمانده است؟ (دو دلیل ذکر نمایید)
- در ایران باستان، نقل شفاهی داستان‌ها و تعالیم دینی و ادبی، بر کتابت و نوشتن ترجیح داده می‌شد. از این‌رو، نوشتن متن‌های ادبی و دینی، چندان معمول نبود و تنها اسناد مربوط به سیاست و تا حدودی اقتصاد را کتابت می‌کردند. از دوره اشکانیان نیز تقریباً هیچ نوشته‌ای به زبان و خط پارتی بر جای نمانده است؛ اما شواهد بسیاری دلالت بر وجود ادبیات شفاهی پرباری در آن زمان دارد و اینکه بسیاری از آثار و نوشته‌های آن دوران در اثر جنگ‌ها و یا عوامل طبیعی... از بین رفته است.
- ۸- گوسان‌ها، چه نقش فرهنگی‌ای در تاریخ ایران در عصر اشکانیان داشتند؟
- آنها داستان‌های ملی و پهلوانی را سینه به سینه به نسل‌های بعدی منتقل کردند و مانع از بین رفتن ادبیات شفاهی باستانی ایران در طول زمان شدند.
- ۹- مهمترین اهداف تعلیم و تربیت در ایران باستان چه بوده است؟
- پرورش فرزندانی دانا، پرهیزگار، دلیل، بردهار، فرمانبر و سخت کوش و همچنین تأکید بر ارزش دانایی و خرد ورزی- آموزش و انتقال فنون به فرزندان هر یک از طبقات سیاسی، نظامی، اداری و یا دینی- آموزش متون دینی.
- ۱۰- با توجه به مطالبی که در درس ۱۲ درباره ویژگی‌های نظام طبقاتی عصر ساسانی خواندید، چه ارتباطی میان این نظام با آموزش و تحصیل وجود داشته است؟
- تعلیم و تربیت به صورت انحصاری بوده و در اختیار طبقات مسلط جامعه مانند مقامات سیاسی و نظامی، موبدان و دبیران قرار می‌گرفت و همچنین وسیله‌ای برای حفظ امتیازات سیاسی، اجتماعی و مذهبی بود.

درس ۱۶: هنر و معماری

فعالیت ۱ صفحه ۱۴۵

- الف) محتوای این سنگنوشته، کدام ویژگی هنر و معماری هخامنشی را نشان می‌دهد؟ برای پاسخ خود دلیل بیاورید.
- ترکیبی بودن هنر و معماری هخامنشی را نشان می‌دهد زیرا در آن از هنرهای تمام ملت‌ها استفاده شده است. در این دوره تجربیات و سبک‌های هنری اقوام ایرانی با شیوه‌های بومی ترکیب شد و هنری به وجود آورد که کاملاً تازگی داشت و روح و هنر ایرانی بر آن حاکم بود.
- ب) مکان‌هایی را که در این سنگنوشته ذکر شده، بر روی نقشه هخامنشیان در درس ۹، نشان دهید.
- لبنان (فینیقیه)، سعدیاپا-خراسان-سارد و ...

- پ) به نظر شما چرا داریوش یکم بر مشارکت معماران، هنرمندان و کارگران از سرتاسر قلمرو هخامنشی در بنای کاخ تأکید می‌نماید؟ در واقع تأکید بر وسعت امپراتوری و تسلط بر انواع ملل تابعه دارد و همچنین برای نشان دادن اهمیت و بزرگی و جلال ساخت این کاخ.

فعالیت ۲ صفحه ۱۴۶

- به تصویر زیر دقت نمایید، چه شباهت‌هایی در آنها می‌بینید؟ از این شباهت‌ها چه نتیجه‌ای می‌توان گرفت؟

ظاهر هر دو موارد یکسانی دارد (مانند ریش) و می‌توان نتیجه گرفت پیوستگی هنری و فرهنگی بین ایران و منطقه بین النهرين که در زمان هخامنشیان بخشی از قلمرو ایران شده بود و هخامنشیان از دستاوردهای آن استفاده می‌کردند.

فعالیت ۳ صفحه ۱۵۲

- به پنج گروه تقسیم شوید و با راهنمایی دبیر خود، هر گروه یک بخش از آثار هنری دوره ساسانی را در قالب پاورپوینت معرفی و در کلاس ارائه کنید، الف- بناها، ب- سنگ نگاره‌ها، پ- ظروف فلزی، ت- سکه‌ها، ث- زیورآلات بناها: معبد آناهیتا، آتشکده‌های دوره ساسانی، برج خاموشان، شهر دایره‌ای، قلعه دختر، کاخ سروستان، پل تاریخی کوار، طاق کسرا و فلک‌الافلاک تنها تعدادی از بناهای معماری ساسانی است.

سنگ نگاره‌ها: نقش بر جسته‌های ساسانی اسناد مهم و معتبری از اوضاع سیاسی - مذهبی و اجتماعی در این عصر می‌باشد. این سنگ نگاره‌ها معمولاً در مقابل سراب‌ها و رودخانه‌ها بر پاشده است و در سه دسته با موضوعات مذهبی، غیر مذهبی و ترکیبی ظاهر شده اند این نقوش عمدتاً به منظور آگاه کردن مردم از کارهای پرافتخار و قهرمانانه و پیروزی‌های بزرگ فرمانروایان پدید آمده‌اند و در اغلب آن‌ها رابطه و پیوند شاهنشاه با نیروهای فرازمنینی و اعطای حقله فرمانروایی از سوی اهورا مزدا یا موبد زرتشتی و بعضًا با حضور یاران اهورامزدا (مهر و آناهیتا) به نمایش گذاشته شده است. عمدت آن‌ها در بیشاپور، نقش رستم، تاق بستان، نقش رجب و فیروز آباد است. در این نقوش شاه را می‌توان از روی کلاهش شناسایی کرد.

ظروف فلزی: مهمترین آثار فلزی که از دوره ساسانی باقی‌مانده، ظروف نقره‌ای هستند که شماری از آنان زراندود شده اند. برخی از این ظروف نقره‌ای دارای خط نوشته هستند که بیان کننده نام صاحب ظرف و مشخصه وزن آن است. این ظروف که تاکنون اطلاع دقیقی از محل ساخت آنها به دست نیامده دارای شکل‌های مختلفی هستند که رایج‌ترین آنها عبارتند از: بشقاها، کاسه‌های نیمکره‌ای، تنگها، ظروف کشکولی شکل با نقش‌های متنوع، ریتونها، ظروفی به شکل مجسمه کامل حیوان.

سکه‌ها: مسکه‌کات ساسانی، طلا و نقره و مس، بهدند اما نسبت بین آن‌ها در تمام دمه ساسانیان، ثابت نمده درهم نقده معمولاً به بین

سکه‌های ساسانی نقش شاه همواره در یک طرف سکه حک شده است و در طرف دیگر معمولاً یک آتشدان است. سکه‌های ساسانی از طلا و نقره و مس بود. سکه‌های نقره را زوزن می‌گفتند. تاریخ سکه‌ها مشخص سالهای سلطنت ساسانی است. خط و زبان سکه‌ها، پهلوی ساسانی می‌باشد.

زیورآلات: در دوره ساسانیان، هنر طلا و جواهرسازی، مانند سایر هنرها به شکوفایی رسید. کیفیت و پیچیدگی سکه‌ها، جواهرات و زیورآلات مربوط به این دوره، گواه بر این امر است. فرهنگ و تمدن ماد را می‌توان پیشگام سبک‌های هنری دانست، با تشکیل امپراطوری عظیم هخامنشی، روند نزدیکی فرهنگ‌ها و تمدن‌های شرق باستان به نقطه عطف خود رسید.

در عصر ساسانیان نیز مصرف طلا در ایران فراوان بود. از شکوه و عظمت دست ساخته‌های هنری ایرانیان در روزگاران هخامنشی و ساسانی هرچه گفته شود کم است. پادشاهان این سلسله نظیر هرمز اول، خسرو دوم چنان به ساخت زیور آلات اشرفی و به ویژه تاج و تخت پادشاهی توجه داشتند که حیرت مورخین را برانگیخته است.

؟ پرسش‌های نمونه ----- صفحه ۱۵۲

۱- دو مورد از ویژگی‌های مهم هنر و معماری عصر هخامنشی را توضیح دهید.

۱) تأثیر پذیری از دستاوردهای هنری اقوام و ملت‌های تابع که وجه غالب آن تأثیر روح ایرانی در آن بود. ۲) درباری بودن آن بود که شکوه شاهانه و تشریفات و تجملات درباری را به نمایش می‌گذاشت. ۳) طبیعت گرایی، با استفاده از عناصر طبیعت، مانند اشکال جانوران و گیاهان.

۲- سنگ نگاره‌ها و نقش برجسته‌های دوران هخامنشی و ساسانی، حاوی چه مضامین و محتوایی هستند و چه اهمیتی در شناخت تاریخ آن دوران دارند؟

مضامین تأکید بر جایگاه شخص پادشاه و ارتباط او با اهورا مزدا، عقاید و نمادهای مذهبی، بیکری حیوانات واقعی و یا افسانه‌ای و... اهمیت این منابع به عنوان تنها منابع دست اول از دوران باستان باقی مانده است و می‌تواند بیانگر بسیاری از جنبه‌های زندگی ایرانیان باشد.

۳- برجسته‌ترین نوآوری‌های معماری اشکانی و ساسانی را شرح دهید.

استفاده از الگوی ایوان و طاق و گنبد در ساخت بناها که در هر دو حکومت مشترک بوده است و در آثار معماری بعد از خودشان مورد استفاده حکومت‌های دیگر قرار گرفت.

۴- هنر نقاشی و نگارگری در عصر ساسانی چه وضعیتی داشت؟

هنر نقاشی و نگارگری در ایران رونق و رواج چشمگیری یافت و نقاشان ایرانی در ترسیم نقوش گل و گیاه، جانوران و انسان، مهارت فراوانی از خود نشان دادند. نقش و نگارهای نقاشان ایران در عهد ساسانی، الهام بخش هنرمندان دوران بعد، به ویژه دوره اسلامی وبد.

۵- سه مورد از عوامل رونق و شکوفایی هنر و معماری ایران در دوران باستان را استنباط و بیان کنید.

استفاده از دستاوردهای هنری ملل تابع، به خصوص هنر و معماری بین النهرين.

توجه پادشاهان و حکام به ساخت انواع کاخ‌ها و سنگ‌نگاره‌های یادبود.

شکوفایی اقتصادی حکومت‌های باستانی و توان مالی آنها در رونق فرهنگ و هنر.

تلاشی در مسیر موفقیت

تلشی درس پر مفهوم

دانلود گام به گام تمام دروس ✓

دانلود آزمون های قلم چی و گاج + پاسخنامه ✓

دانلود جزوه های آموزشی و شب امتحانی ✓

دانلود نمونه سوالات امتحانی ✓

مشاوره کنکور ✓

فیلم های انگیزشی ✓

Www.ToranjBook.Net

ToranjBook_Net

ToranjBook_Net